

A szlovén közkönyvtárak stratégiai tervezete 2014-2020

Előzetes

A 2014-2020. időszakra szóló szlovén közkönyvtári stratégiai tervezet előkészületei 2011-ben kezdődtek meg. Ennek kivitelezésében és koordinálásában legnagyobb szerepet a Szlovén Közkönyvtárak Egyesülete(1) vállalt. A munka és az előkészületek több helyszínen és fázisban vették kezdetét. A Szlovén Művelődési Minisztérium megbízásából a Közkönyvtárak Egyesülete a Nemzeti és Egyetemi Könyvtár, a Könyvtári Intézet, a IZUM Informatikai Intézet, a Ljubljana-i Bölcsészettudományi Kar keretében működő Könyvtártudományi Tanszék, valamint a közkönyvtárak szakembereinek bevonásával egy széleskörű munkatervet dolgoztak ki. Ezen dokumentum alapul vette az ország fejlesztési és stratégiai terveiben lefektetett általános, kulturális, oktatási és szociális irányelveket, amelyek magukba foglalják mindazon célokat, aktivitásokat s irányelveket, amelyek a közkönyvtárak tevékenységére vonatkoznak és a különféle könyvtári felhasználói csoportok felé irányulnak. Ezen tizenkét fős könyvtári szakemberekből álló munkacsoport figyelembe véve a 2001. évi könyvtári törvényt, valamint a 2001-2005 között megjelent könyvtári tevékenységről szóló szabályrendeleteket s normatívákat. A közkönyvtári stratégia céljait, feladatait és irányelveit a 2014-2020 időszakra vonatkozólag az alábbiakban foglalta össze:

A közkönyvtári stratégia irányelvei, céljai és fejlesztési trendjei:

- A stratégiai tervezet az új társadalmi változások, azok áthidalása – különös tekintettel a könyvtári szolgáltatások felhasználóinak tudományos, oktatási, közművelődési, szociális igényeinek biztosítása céljából készül.
- Felmérni a közkönyvtárak helyzetét, szerepét és fejlettségi fokát a 2012-2014-es időszakban.
- Felmérni a lakosság elvárásait a közkönyvtári szolgáltatások folyamatos fejlesztése terén.
- A jelenlegi és a potenciális fenntartók elvárásai, s a közintézmények pénzelésének folyamatos biztosítása.
- A partner kapcsolatok és a különféle együttműködési formák biztosítása más kulturális és oktatási intézményekkel, valamint civil szervezetekkel egyetemben.
- A közkönyvtárak szerepe és helyzete a társadalmi változások közepette.
- Alkalmazkodás a társadalmi igényekhez és változásokhoz.
- A könyvtári és informatikai technológia gyakorlati alkalmazása.
- A hagyományos és a digitalizált könyvtári dokumentumok szolgáltatása.
- Az alkalmazkodás a helyi adottságokhoz és a felhasználói rétegek igényeihez.
- A könyvtárosok és a könyvtár használók folyamatos képzése.
- Gazdaságosság és ésszerűség, a rendelkezésre álló pénzügyi keretek hasznos kihasználása.

A könyvtári tevékenységről, a szolgáltatások minőségéről és gyakorlatáról ezzel egyidőben a maribori székhelyű Interstat nevű cég telefonos közvélemény kutatást végzett 2011. augusztus 22-e és szeptember 5-e között. Az országos telefonkönyv alapján véletlenszerűen megkérdezett 15 évnél idősebb 1.000 személy közül 510 fő (51%) beiratkozott könyvtári tag volt, 173 fő (17,3%) használta a könyvtári szolgáltatásokat, míg 317 személy (31,7%) nem volt beiratkozott könyvtári olvasó, ill. felhasználó. A telefonos ankét során kapott adatokat összefoglalva s

értékelve mintegy 80 oldalas jelentés készült a szlovéniai könyvtárhasználati szokásokról és elvárásokról a Közkönyvtári Egyesület megrendelésére. Ezen felmérésről egy külön kiadvány jelent meg nyomtatott és digitalizált formában.(2) 2013 tavaszán egy ízlésesen, szépen megszerkesztett 40 oldalas színes könyvecske látott napvilágot nyomtatásban. Mindez kiegészítve a stratégia tervezet szövegével, s gazdag szakirodalommal a világhálóról is letölthető PDF formátumban. (3)

I. A könyvtári hálózat szervezettsége és működése

A közkönyvtárak eredményes tevékenységéhez és folyamatos működéséhez elengedhetetlenül fontos a helyi önkormányzatok és a művelődési minisztérium felelősségteljes viszonyulása. Ebből eredően a könyvtári törvényben meghatározott kötelezettségeket illő, s létfontosságú valamennyi fenntartó részéről azok maradéktalan betartása.

A stabil, eredményes és racionális közkönyvtári hálózat működésének fontos feltétele, hogy valamennyi kölcsönző és tájékoztató hely, valamint a könyvtári szolgáltatások korlátozás nélkül valamennyi állampolgár részére legyenek elérhetők függetlenül attól, hogy az nagyvárosban, vagy vidéki kistelepülésen él. Országos viszonylatban fő cél az egységes közkönyvtári hálózat kiépítése és annak folyamatos működése.

II. Közkönyvtári szolgáltatások folyamatos biztosítása, fejlesztése és bővítése

A közkönyvtár mint művelődési szellemi központ legyen flexibilis: mint közösségi tér nyújtson lehetőséget a hasznos időtöltés, a találkozás, a tanulás, az információszerzés és a szórakozás céljából minden korosztály számára. A könyvtári helyiségek ésszerű kihasználása, szükség-szerű bővítése, karbantartása és a változásokhoz való alkalmazkodás mellett az ott megtalálható világhálós és műszaki felszereltsége révén nyújtson lehetőséget az információk gyors áramlásához és közvetítéséhez. Járuljon hozzá az élethossziglan való tanulás, az elektronikus írásbeliség elsajátításához és alkalmazásához a világhálón keresztül.

A magasabb színvonalú könyvtári szolgáltatások terén külön kiemelték a helytörténeti és a helyismereti dokumentumokhoz való egyszerűbb és gyorsabb hozzáférés biztosítását nyomtatott és digitális formában.

III. A könyvtárosképzés és a könyvtári management

A hagyományos és a virtuális könyvtári szolgáltatások folyamatos biztosításához feltétlenül szükség van megfelelő könyvtári szakképzettséggel rendelkező szakemberekre. Ezzel egyidőben rendszeressé kell tenni a gyakorló könyvtárosok továbbképzését.(4) Mindez előfeltétele annak, hogy új tudással és tapasztalatokkal felvértezve helyi és regionális szinten a gyakorlatban is alkalmazni tudják. A közös projektek kivitelezése terén nyíljon lehetőség a jól bevált gyakorlati módszerek és tapasztalatok továbbadására.

A közigazgatási és gazdasági téren végbemenő változások figyelemmel való kísérése és azokhoz való alkalmazkodás terén szükség van a könyvtárigazgatók és a könyvtári management folyamatos képzésére, ezen belül a külső és a belső könyvtári tartalékok, megfelelő gazdasági és a káderpolitika, beruházások, a szolgáltatások mérése, minősítése, piacközpontú marketing, az eredményes értékelése, a változások ésszerű kihasználása céljából.

IV. A partnerkapcsolatok erősítése és kibővítése

A partnerkapcsolatok erősítése és bővítése terén mind nagyobb szerepet kapnak helyi, regionális és országos szinten a könyvtárak és a velük rokon közintézmények. A cél ez lenne, hogy maguk a könyvtárak vállaljanak kezdeményező és vezető szerepet egy egy régió belül kulturális az ott található közintézmények között. Párhuzamosan ide sorolhatók még a határon átnyúló könyvtári kapcsolatok és együttműködési formák kialakítása.

A közkönyvtárak legyenek a társadalmi történések gyűjtőpontjában: regionális és helyi szinten legyenek a kulturális célokat szolgáló találkozóhelyek. Ki kell dolgozni egy olyan stratégiai tervet, amely a helyi érdekeknek és elvárásoknak megfelel. Elsődlegesen meg kell találni azon potenciális felhasználói réteget, akiket vonz, akik érdeklődnek a nyelv, az írott szó s a könyvek iránt. Különbféle olvasás és könyvtár népszerűsítő és bemutató rendezvényeket kell szervezni. Ezen rendezvényeket országos és regionális szintén a Művelődési Minisztérium, a Szlovén Könyvtári Egyesület s a Közkönyvtárak Szövetsége is támogatja. Eddig igen nagy tömegeket mozgató meg a nemzetközi könyv nap (április 23.) a szlovén közkönyvtárak napja (november 20.) alkalmából szervezett rendezvények, valamint a különféle olvasói körök tevékenysége az őszi - tavaszi időszakban.

A mi könyvtárunk – helyi adottságok

Az országos szinten elkészült könyvtári stratégia globális szempontból nem tér ki olyan konkrét feladatokra, amelyek az adott regionális és városi könyvtár, s annak hálózatához tartozó kisebb könyvtárak tevékenységét érinti. Elengedhetetlenül fontos tényező az adott intézmény számára a nemzeti identitás tudat, a nyelv, a történelem és a hagyományos ápolása. A határmenti nemzetiségi területeken mindez tovább bővül az őshonos magyar és az olasz nemzeti kisebbség alkalmából eredő kultúrájának ápolásával könyvtári szempontból.

A könyvtári hálózat folyamatos működtetése és fejlesztése szempontjából fontos együttműködni a helyi önkormányzatokkal, a térségben működő közintézményekkel és civil szervezetekkel. A központi könyvtár, a kistéleplési könyvtárak és a könyvtári hálózat folyamatos működtetéséhez s további tevékenységének, szolgáltatásainak bővítése illetve átszervezése során segítségül szolgálnak a különféle demográfiai kimutatások, könyvtárhasználati s állománygyarapítási statisztikai adatok. Valamennyi könyvtár részére a legfontosabb feladat a meglévő állomány folyamatos gyarapítása, kölcsönzése, a meglévő állomány szakvédelme, tárolása, évenkénti selejtezése, valamint a raktárkapacitások növelése. A hagyományos könyvtári szolgáltatások mellett folyamatos fejlesztéseken mennek keresztül a világhálós könyvtári szolgáltatások, amelyek a nap mind a 24 órájában biztosítják a folyamatos információ áramlást a könyvtárak és a felhasználók között. Külön kiemelt feladatként szerepel a határon túli nemzetiségű könyvtári ellátásának a módszertani támogatása és az állomány gyarapítása.

Bibliográfia:

1. A Szlovén Közkönyvtári Egyesület web oldala szlovén és angol nyelven:
<http://zdruzenje-knjiznic.si/o-zdruzenju/o-zdruzenju/> (Letöltés dátuma: 2014. jún. 24.)
<http://zdruzenje-knjiznic.si/about/about/?lang=en> (Letöltés dátuma: 2014. jún. 24.)
2. Az Interstat könyvtárhasználatról szóló értékelése:
<http://zdruzenje-knjiznic.si/dobro-je-vedeti/dokumenti> (Letöltés dátuma: 2014. jún. 23.)
3. Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: 2013-2020 (Szlovén közkönyvtárak a jövőért: 2013-2020)
http://zdruzenje-knjiznic.si/media/website/dokumenti/ZSK_e-katalog_SLO-1.pdf
(Letöltés dátuma: 2014. jún. 23.)
4. Egyetemi szintű könyvtárosképzés egyedül csak a ljubljanei Bölcsészettudományi Kar Könyvtártudományi Tanszékén van, míg a gyakorló könyvtárosok továbbképzését a Nemzeti és Egyetemi Könyvtár, valamint a maribori IZUM Információs Intézet keretében szervezik meg.

